

Становище

относно Доклад за оценка на нетното въздействие на Кауфланд България

Автор: Димитър Чобанов

Консултантската компания “Денкшат България” е направила изследване и доклад за дейността на групата Кауфланд в България, която включва дружествата „Кауфланд България ЕООД ЕНД КО“ КД и „Кауфланд Сървис“ ЕООД. Целта на доклада е да оцени нетния принос на групата Кауфланд към българската икономика. Това означава, че са измерени по единна методология както ползите, така и вредите (разходите) в паричен израз, и са съпоставени. По този начин се анализират едновременно социално-икономическите и екологичните въздействия.

Такъв проект е иновативен и значително по-сложен за изпълнение спрямо по-стандартните оценки, които изследват единствено ползите от дадена инвестиция. Това е амбициозна задача, която представлява предизвикателство и от теоретична, и от практическа гледна точка. Той изисква задълбочени знания по икономикс и екология, познаване на българската икономика като цяло и на регионално ниво и по-конкретно на пазара за търговия на дребно с потребителски стоки, на трудовия пазар, на неформалната икономика и т.н.

Специфични особености на бизнеса на Кауфланд

Модерната търговия на дребно изисква използване на хипермаркети, богат асортимент от стоки (над 20 000 артикула в най-големите магазини) и съответно конкуренция с разнообразни обекти за търговия. Това е бизнес, който разчита на оборота. В случая на Кауфланд става въпрос за над 1,6 млрд. лв. през 2019 г. Икономите от обхвата и мащаба са източник на по-висока ефективност и осигуряват важно предимство пред конкурентите.

Характерно за този бизнес е, че изисква сериозни инвестиции в голяма търговска площ, където стоките са лесно достъпни. Тя се осигурява от голям брой магазини (понастоящем 60 хипермаркета в 34 града) и изисква голяма складова база.

Кауфланд открива първия си магазин през 2006 г. От тогава са инвестирани над 1,4 млрд. лв., като голяма част от тях представляват реинвестирана печалба – т.е. парите не са изнесени в чужбина, а са останали в българската икономика. Това прави компанията един от най-големите чуждестранни инвеститори в страната. Търговските обекти са изградени за нуждите на компанията и представляват нови инвестиции за съответното място.

Освен това за гладкото функциониране на дейността са необходими голям брой заети и добре подготвени хора в отделните магазини (над 6 300 човека). Те получават заплати, надвишаващи средните за региона. Общият размер на разходите за труд (заплати и осигуровки) през 2019 г. е над 118 млн. лв.

Търгува се със стоки за крайно потребление, което означава, че при покупко-продажбите пряко се генерира брутен вътрешен продукт. Добавената стойност обаче е значително по-малка поради факта, че малка част от продаваните стоки са собствено производство, докато по-голяма част са готови артикули от други производители.

Компанията освен това осигурява на територията на магазините си търговска площ за други доставчици - концесионери, като реализира приходи от наем от тях.

Наличието на голям оборот изисква голям брой доставчици. Съвместната им дейност с Кауфланд им дава достъп до крайните потребители, като едновременно с това представлява съществен дял от оборота им. По този начин Кауфланд ги подпомага за разширяване на производството и заетостта, тоест за генериране на добавена стойност.

Докладът

Важен принос на доклада е оценката на неблагоприятните въздействия върху обществото и околната среда в резултат от дейността на Кауфланд. Кауфланд се явява един от най-предпочитаните работодатели не само заради размера на нетните доходи на служителите си, но и заради стриктното спазване на законодателството и заплащането на всички дължими осигурителни вноски. Освен това рисковете на работното място се управляват ефективно, така че трудовите злополуки са сведени до минимум, което създава сигурност и спокойствие сред работниците. Замърсяването на околната среда е източникът на пряко негативно въздействие от страна на фирмата, което се причинява най-вече от транспортирането на стоките и потреблението на енергия от самата фирма и от нейните контрагенти.

За изготвянето на доклада са използвани данни от финансови отчети на Кауфланд, които не са достъпни за публична употреба, от официални източници на статистическа информация, Международната система от интегрирани икономически сметки за околната среда (SEEA). Приложен е подходът Sustainability Accounting, като за целта са спазени принципите, заложи в ръководствата на природния и социалния капитал, съответно Natural Capital Protocol и Social Capital Protocol. Приложени са резултати, получени с помощта на инструмента EXIOBASE 3, който моделира взаимовръзките в световната и съответно в българската икономика. По този начин методологията и изчисленията спазват високи професионални стандарти в тази област.

Основен акцент в доклада е прозрачността. Мениджърите на големите предприятия, каквото е Кауфланд, осъзнават все повече необходимостта да са открити към обществото. В конкретния случай имам препоръка, свързана с отчетните данни. При компанията-майка фискалната година не съвпада с календарната, както е в България. На практика компанията е твърде прозрачна – тя изготвя два отчета – според фискалната година в България и за компанията-майка. Разглежданият доклад обаче е на базата на отчетните данни за Германия. Тоест наличните данни, които могат да бъдат открити в Търговския регистър, всъщност не са използвани за подготовката на доклада. Това създава известно объркване как се получават числата в доклада, особено ако българският читател е запознат с отчетните данни на групата. Препоръчвам при бъдещи доклади да се използват официално публикуваните данни в Търговския регистър, за да не възникват подобни казуси.

Необходимо е да се отбележи обаче сериозният напредък на групата Кауфланд по отношение на прозрачността. Допреди няколко години те, както и други представители на модерната търговия на дребно, не публикуваха в Търговския регистър финансови отчети. Мотивът им беше свързан с информацията относно пазарния им дял. Понастоящем те вече редовно оповестяват тези отчети, в които изрично посочват и собствения си, и пазарния дял на най-големите им конкуренти.

Тъй като става въпрос за принос, а Кауфланд се занимава с продажбата на потребителски стоки, би следвало да се отбележат дялове в брутният вътрешен продукт, крайното и индивидуалното потребление. Освен това, за да бъде лидер по продажби, на компанията са необходими ежегодни инвестиции, чиито принос към общите инвестиции в страната също може да бъде измерен. По този начин ще се придобие по-ясна представа и за средата, в която оперира компанията. В условията на силна конкуренция запазването на челното място, съчетано с увеличаване на пазарния дял представлява обективно признание за успех. Важното в случая е, че този успех е устойчив поради факта, че означава повече нетни ползи, т.е. не е за сметка на обществото или околната среда.

Подобно на други оценки и в разглежданата се приема, че заетостта, приходите и разходите се увеличават с параметрите на дейност на фирмата, без да се засегнат цените или заплатите на национално или регионално равнище. Това е възможно, само когато икономиката на страната или региона е била под границата на производствените възможности, т.е. е имало неизползвани ресурси.

Според доклада са налице 4 типа въздействия:

- Преки;
- Непреки;
- Допълнителни;
- Подкрепени.

Преките въздействия обхващат оперативната дейност на Кауфланд България, върху която тя има пълен контрол и може директно да им влияе. Непреките въздействия възникват в резултат от отношенията между групата и нейните директни доставчици. Тези ефекти не са под прекия контрол на компанията. Допълнителните въздействия произтичат от покупките на стоки и услуги от страна на преките доставчици от техните доставчици. Всъщност те са резултат от решения на фирми, които не са от групата Кауфланд. Подкрепените въздействия са въздействията на концесионерите (наемателите), които се помещават в магазините на компанията. Тези ефекти не са под контрола на Кауфланд, нито са пряко свързани с техните продажби.

„Допълнителните“ ефекти представляват нарастването на бизнеса на доставчиците на доставчиците на Кауфланд. Всъщност въздействието на Кауфланд е косвено и не зависи от решенията на групата за покупки, а от решенията на други фирми, за които може да се пресмятат непреки ефекти по веригата на добавена стойност. Съществува различна практика в подобни изследвания, но са налице примери тези въздействия да се отчитат като мултиплициращи основната дейност. На практика обаче те се отнасят към непреките ефекти, а не се представят самостоятелно. Тук те са разграничени вероятно с цел поднасяне на по-лесен за възприемане текст за читателите.

„Подкрепените“ въздействия представляват опит да се оценят положителните и отрицателните ефекти на мултипликация от дейността на концесионерите (наемателите) на площите, които предоставя Кауфланд. В сравнение с общите въздействия те са несъществени по размер, а подходът към оценката им се основава на допускания, които подлежат на по-задълбочена дискусия. Бих препоръчал да бъдат преработени, а ефектите да бъдат включени в преките въздействия в бъдещи оценки.

В доклада липсва оценка на т.нар. предизвикани въздействия, които произтичат от допълнителното потребление на работниците на Кауфланд и на работниците на нейните доставчици в резултат от дейността на групата. Изплащаните им нетни заплати увеличават потреблението в икономиката и създават допълнителен бизнес, работни места и добавена стойност. По този начин мултипликаторите на добавената стойност и на заетостта биха били дори по-големи от получените. Поради изложените по-горе аргументи считам за по-подходящо в последващи оценки да бъдат изведени и измерени следните въздействия:

- Преки;
- Непреки;
- Предизвикани.

Важна част от доклада представлява оценката на социалните ефекти, които са обвързани с т.нар. уязвими работни места. Те се отнасят до неплатените семейни работници, при които е практика социалните осигуровки да не бъдат внасяни – т.е. става въпрос за неформална икономика. Въпреки че доставчиците на Кауфланд подписват споразумения, с които декларират, че спазват всички

нормативни изисквания, частно-правният им характер не е достатъчна гаранция, че това действително се случва.

Изследването на ефектите от неформалната икономика трябва да обхваща и избягването на данъчно облагане, а не само на осигурителните вноски. Докато оборотът на фирмите-доставчици при сделките с Кауфланд е напълно проследим поради изискванията на самата група, то останалите сделки на тези фирми с техните доставчици и клиенти е възможно да не спазват изцяло правилата. Поради тези причини е възможно ефектите от неформалната икономика да са подценени.

Ползите за икономиката от предизвиканите ефекти обаче вероятно биха надвишили допълнителните негативни екологични и социални въздействия, така че крайният резултат от доклада не би се променил (всъщност, твърде вероятно е нетните ползи да са по-високи от посочените). По този начин и направените изводи се потвърждават.

Заключение

Важен принос на анализа е оценката на въздействието върху околната среда. Обединяването на социално-икономическа и екологична оценка е новаторско и дава възможност за съпоставяне на отделните ефекти. Резултатът е недвусмислен. Въпреки че са налице негативни ефекти за околната среда, те са неколккратно по-малки, отколкото са ползите от съществуването и функционирането на групата. Това е убедително доказателство за коректността на най-важния извод от доклада, който гласи: „Нетният принос на Kaufland България към българското общество е положителен“.

Декември, 2020 г.